

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO

MAŠA CIZEJ

Vloga ženske v kmečkih delih Ivana Sivca

Diplomsko delo

Mentor:
doc. dr. Aleksander Bjelčevič

Ljubljana, julij 2016

ZAHVALA

Svojemu mentorju, doc. dr. Aleksandru Bjelčeviču, se zahvaljujem za razumevanje in usmeritve pri izdelavi diplomske naloge.

Za pomoč sem hvaležna tudi staršem, predvsem mami, pri varstvu treh otrok, partnerju pa za večletno finančno podporo.

IZVLEČEK

Lepoto narave – čas brstenja, cvetenja in zorenja – je znal Ivan Sivec idilično, na povsem svojstven način, povezati z žensko mladostno lepoto. Tega, kako odločilna je bila lepota žensk pri izbiri partnerja, končnem izidu ljubezni, sem se lotila v njegovih delih s kmečko tematiko. Kljub kratkotrajni sreči žensk, omejeni na čas njihovih prvih ljubezni in materinstva, so bile ženske večinoma nesrečne. Težko so odigrale svoje vloge, s čimer so bili povezani številni dejavniki, ki jim zaradi vzgoje in statusne dodelitve ob rojstvu niso bile kos.

Ključne besede

- Ivan Sivec
- kmečka dela
- lepota žensk
- sreča
- vloga žensk
- idilika

ABSTRACT:

In his own unique style, Ivan Sivec portrayed the idyllic beauty of nature – the time of budding, blooming and ripening – and likened it to the youthful beauty of women. The decisive influence of women's beauty in their choice of partner, the ultimate outcome of love, throughout his pastoral works, was a subject of this thesis. Apart from a short-lived period of happiness during the time of first love and motherhood, the women in these works were predominantly unhappy. They struggled to fulfill their roles, due to various influencing factors, and were unable to cope with them due to their upbringing and societal status appointed to them at birth.

Keywords:

- Ivan Sivec
- Pastoral works
- Women's beauty
- Happiness
- The role of women
- Idyll

KAZALO

I. UVOD	1
1. ŽIVLJENJE IVANA SIVCA	1
2. PISATELJSKO DELO IVANA SIVCA	2
II. OBRAVNAVANA DELA S KMEČKO TEMATIKO:	5
III. ANALIZA DEL	6
1. ŽENSKA LEPOTA	6
1.1 Kakšna je bila vloga ženske lepote v Sivčevih delih?	6
1.2 Kakšna so bila poimenovanja ženske mladostne lepote?	8
1.3 Kakšen pomen je imela lepota deklet na izbiro partnerjev?	10
2. PRVE LJUBEZNI ŽENSK	12
2.1 Kje in kdaj so se zgodile prve ljubezni?	12
2.2 Ali so morala dekleta ljubezen skrivati?	12
3. ŽENSKA IZBIRA PARTNERJEV	14
3.1 Kako so se fantje dekletom približali?	14
3.2 Ali so ženske lahko svobodno izbirale partnerje?	14
3.3 So se moški potegovali za isto žensko?	18
3.4 So bili moški razpeti med ženskama?	21
4. ŽIVLJENJSKA SREČA ŽENSK	23
4.1 Ali je bilo življenje žensk v Sivčevih delih srečno in kaj so bile pripravljene storiti za svojo srečo?	23
4.2 Kdaj so bile ženske aktivne?	25
4.2.1 Ali so ženske premostile neustrezne življenjske situacije?	25
4.2.2 Kaj so bile ženske pripravljene storiti, da bi se izognile nasilju?	25
5. ŽENSKA ZVESTOBA PARTNERJEM	26
5.1 So bile ženske partnerjem zveste?	26
5.2 Ali so bile ženske tudi prevarane?	29

6. VLOGA ŽENSK NA KMETIJAH	29
6.1 Ali se je kmetija lahko ohranila brez ženske?	29
6.2 Ali je bilo ženske za delo na kmetiji težko najti?	30
6.3 Kakšna je bila vloga poročenih žensk znotraj družine?	31
IV. ZAKLJUČEK	34
V. LITERATURA IN VIRI	36

I. UVOD

V uvodnem delu diplomske naloge bom na kratko predstavila pisateljevo življenje, ki je vplivalo na njegovo pisateljsko delo.

Sledila bodo navedena dela s kmečko tematiko, ki si sledijo v kronološkem zaporedju.

V jedrnem delu bom predstavila, kako pomembna je lepota žensk v kmečkih delih pri izbiri partnerjev. Lotila se bom tudi njihovih prvih ljubezni in ugotavljala, kolikšno besedo pri izboru so imele ženske sploh. So se pojavili ljubezenski trikotniki in kakšni? Poskusila bom ugotoviti, kakšna so bila življenja žensk. So bila srečna? Zanimalo me bo, kakšni so bili vzroki njihovih nesrečnih življenj in kaj so bile pripravljene storiti za svojo srečo. Ali so ženske ostajale partnerjem zveste in kakšne so bile njihove vloge v kmečkih družinah?

1. ŽIVLJENJE IVANA SIVCA

Ivan Sivec je najbolj znan sodobni slovenski pisatelj, po podatkih cobissa tudi najbolj bran (med prvimi petimi).

Rojen je bil 23. maja 1949 v Mostah pri Komendi kot tretji sin. Njegova mati je bila iz Preserij pri Radomljah, oče je bil rojen na Sivčevi domačiji, ki se lahko pohvali z več kot 400-letno tradicijo.

Že pri šestih letih so ga poslali v šolo, ker je kazal izjemno nadarjenost. Šolo je obiskoval v Komendi in pozneje v Mostah. Preizkusil se je v igrilstvu in recitatorstvu, pri čemer ga je spodbujala profesorica slovenščine Ana Razpotnik.

Po končani elektrotehnični šoli se je zaposlil kot tehnik radijskega programa na RTV Slovenija, nato je študiral ob delu na Filozofski fakulteti (smer slavistika).

Leta 1978 se je zaposlil kot novinar Radia Slovenija; najprej v jutranjem uredništvu, pozneje v dokumentarno – feljtonskem. Od leta 1993 do 2005 je bil urednik. Pripravljala je reportaže, radijske portrete in praznične oddaje. Kot novinar je potoval po Sloveniji, prepotoval je velik del Jugoslavije, zasebno tudi veliko sveta (Aljaska, Francija, Argentina, Namibija, Avstralija, Nova Zelandija).

Pet let pred upokojitvijo (2002) je magistriral na etnološkem oddelku Filozofske fakultete, z naslovom Fenomen ansambla bratov Avsenik.

Zdaj živi z ženo Sonjo v Mengšu, ima dva otroka in tri vnuke.

Pisatelj je pomladi, jeseni in pozimi. Pri tem so mu najbliže odnosi med podeželjem in mestom, pomembni možje iz preteklosti, življenja mladih, slovenska samostojnost in odkloni v slovenski družbi.

2. PISATELJSKO DELO IVANA SIVCA

Prve krajše prispevke za Ciciban in Pionirski list je pisal že v drugem razredu osnovne šole, kot dijak je popisoval svoje vaško življenje z običaji in navadami, ter pisal zgodbe po pripovedovanju svojega očeta. Objavljal jih je v regionalnem časopisu Slovenski glas, pravljice in humoreske tudi na Radiu Ljubljana. Kot poznejši tamkajšnji urednik je pripravljala reportaže, portrete, praznične oddaje...

Odlikuje ga precejšnja raznolikost njegovih del, tako za odrasle, mladino in najmlajše.

Njegov obsežnejši prvenec je bila povest Pesem njenih zvonov, ki jo je napisal leta 1970. Najprej je izhajala kot podlistek v Kmečkem glas, zaradi priljubljenosti je bila v knjižni obliki natisnjena leta 1972, potem je doživela še tri ponatise (1982, 1992, 2011).

Na njegov začetniški slog pisanja kmečkih povesti in romanov so vplivali Tavčar, Jurčič, Finžgar in Kersnik. Kmečkim povestim in romanom njegovega prvega ustvarjalnega obdobja sledijo zgodovinski in socialno – psihološki romani, spominske črtice, pustolovski in športni romani, potopisi, humorne pripovedi, slikanice za najmlajše in knjige za mlajše bralce.

Ivan Sivec je napisal sedeminštirideset knjig za mladino, osemnosemdeset za odrasle, več kot dva tisoč petsto besedil za glasbo, več kot sto pravljic in humoresk.

Svoja dela je doslej predstavil na željo bralcev kar na devetstotih podelitvah bralnih značk, tudi na literarnih večerih tako v Sloveniji kot v tujini.

Leta 1980 je Ivan Sivec prejel Zlato Kersnikovo plaketo za ustvarjanje na literarnem področju, leta 2010 pa zlato priznanje občine Mengeš za literarno delovanje.

Sivčeve knjige za odrasle:

- 1972 Pesem njenih zvonov, Kmečka knjižna zbirka
- 1972 Kdaj bo sneg skopnel, Kmečka knjižna zbirka
- 1974 Grenki kruh, Kmečka knjižna zbirka
- 1974 Korenine grunta, Kmečka knjižna zbirka
- 1975 Klic domače zemlje, Kmečka knjižna zbirka
- 1976 Pristrižene peruti, Mohorjeva družba
- 1979 Sonce vstaja počasi, Kmečka knjižna zbirka
- 1980 Setev pomladnega vetra, Kmečka knjižna zbirka
- 1982 Tedaj so cvetele češnje, Kmečka knjižna zbirka
- 1984 Prve lastovke, Kmečka knjižna zbirka
- 1986 Beg pred senco, Kmečka knjižna zbirka
- 1989 Godec pred peklom, Kmečka knjižna zbirka, ponatis KKZ 1994
- 1991 Ženin proti svoji volji, Prešernova družba
- 1991 In večno bodo cvetele lipe, Mohorjeva družba
- 1993 Jutro ob kresu, Kmečka knjižna zbirka
- 1994 Pesem je sonce, Založba Dnevnik
- 1994 Triglavski kralj, Založba Družina 1994
- 1994 Bog na dopustu, Založba Brazde
- 1996 Biseri bolečine, Založba Družina
- 1997 Krvava grajska svatba, Založba ICO
- 1998 Vsi najboljši muzikanti, 1. del, Založba ICO
- 1998 Mojih prvih petdeset, Mladinska knjiga
- 1999 Umetnik z mehko dušo, Založba ICO
- 1999 Hodim z rokami, Založba ICO
- 1999 Brata Avsenik, Založba ICO
- 2000 Godec v vicah, KKZ
- 2001 Sneg v maju, Mohorjeva družba
- 2001 Lepše življenje, Ognjišče
- 2001 Mojster nebeške lepote, Mohorjeva družba, ponatis 2002
- 2002 Povest o Janezovi sreči, ICO
- 2002 Tisoč najlepših besedil, ICO

- 2003 Male neumnosti, Ognjišče
- 2003 Vsi najboljši muzikanti, 2. del, ICO, Kamnik
- 2004 En godec nam gode, Slak d.o.o, Ljubljana
- 2004 Luč božične noči, Družina
- 2004 Planinska roža, Karantanija, Ljubljana
- 2005 Dopust s taščo, Karantanija
- 2006 Brodnikova oporoka, ICO
- 2006 Julija iz Sonetnega venca, Karantanija

II. OBRAVNAVANA DELA S KMEČKO TEMATIKO:

- Pesem njenih zvonov (1972),
- Kdaj bo sneg skopnel (1972),
- Grenki kruh (1974),
- Korenine grunta (1974),
- Klic domače zemlje (1975),
- Sonce vzhaja počasi (1979),
- Setev pomladnega vetra (1980),
- Tedaj so cvetele češnje (1982),
- Prve lastovke (1984),
- Beg pred senco (1986),
- Sneg v maju (2001).

III. ANALIZA DEL

1. ŽENSKA LEPOTA

1.1 Kakšna je bila vloga ženske lepote v Sivčevih delih?

Večina Sivčevih glavnih junakinj je bilo po zunanosti lepih in privlačnih. Izrazito lepe so bile v zgodnejših povestih. Te je avtor najbolj slikovito označil. Zelo živo si lahko predstavljamo svetlolaso Vrbanovo Jerico iz Pesmi njenih zvonov (1972) s prikupnima kitama, ki sta ji padali skoraj do sredine hrbta, milim obrazkom, ki so ga poudarjala kot jabolka rdeča lica, z majhnimi polnimi ustnicami in s prikupnim nosom. Z nadvse nežnim, dekliškim, nedolžnim videzom je privabljala fante, da so se topli zanjo. Kot edinka, ki bi prevzela obsežen grunt, je imela precejšnje možnosti izbrati bogatega gruntarja, kot je to zahteval njen oče, sama pa se je odločila za bajtarja. Čudovite razpuščene pšenične lase sta imeli še dve dekleti: Teja iz povesti Tedaj so cvetele češnje in Marija iz Klica domače zemlje.

Prav zanimivo so se prve ljubezni omenjenih deklet zgodile v idiliki senožeti, v skladu z barvo njihovih las, pod kopicami otave kar dvakrat in enkrat na polju.

Naslednji vir ženske lepote, ki ga je Sivec poudaril, so oči. Enkrat modre, večinoma črne, predvsem pa mile, tople, prijazne. Samo enkrat so otožne, te pa neizmerno privlačne in usodne za Pavletov izbor kmečkega dekleta v povesti Setev pomladnega vetra.

Izzivalni smeh in nasmeh so imela tri dekleta. Odločilna sta bila pri izboru dekleta Dolinarjevega Roka v Klicu domače zemlje. Rokov pogled se je ustavil pri Marijinih nogah, ki se kot sledeči ženski element v delih pojavi še dvakrat (Sonce vzhaja počasi in Tedaj so cvetele češnje). Namerno razkritje stegen pri spravljanju otave, ki je povzročilo poželjive misli fantu, si je privoščila samo Teja v povesti Tedaj so cvetele češnje. Pri bodočem partnerju je dosegla pozitiven učinek, pri vaščanih pa zgražanje in neprimernost.

Lepota ženskih prsi, njihova toplina in varnost je bila le pri Brigiti (v Begu pred senco), kot njen edini opazni del telesa. Skoraj zadosten je bil, da se je Pavle vedno vračal k njej in z njo načrtoval skupno prihodnost.

Zunanje lepote le pri dveh dekletih skorajda ni bilo opaziti. Imeli sta veliki, premočni postavi. Vida (Sonce vzhaja počasi) je imela lase ostrižene na kratko, kar je zbudilo moški videz, Albina (Setev pomladnega vetra) je imela celo moške poteze obraza in prevelik nos. Kljub temu jo je opazil partizanski komisar Roman, saj je partizanko uniforma naredila bolj sloko.

Spregledal ni njenih čudovitih nog, ki so jih po končani vojni poudarila kratka krila. Sicer pa vojna ni bila ravno pravi čas za izpovedovanje ljubezni. Vse bolj je Roman cenil njeno tovarištvo, poštenost, borbenost in neustrašnost. Delavnost, razgledanost, notranjo motiviranost in aktivnost pri gradnji nove domovine v povojnem času, je kot lastno pomanjkljivost pri njej opazil omahljivec Tevž. Zaradi njenih močnih osebnostnih lastnostih, se mu je zdela daleč nedosegljiv ideal. Ni si ji znal približati, celo izogibal se ji je.

Tudi Pavleta je pri Albini, v Setvi pomladnega vetra, poleg toplih, otožnih oči, pritegnila njena navezanost na zemljo, razgledanost in pametno razmišljanje.

Harmonična usklajenost med zunanjo lepoto in značajem je vidna pri Ljubi v kmečkem romanu Prve lastovke. Poleg ženstvenosti (mehki razpuščeni lasje, mehke roke, prijetna, zvoneča govorica, toplina...) je Zoran v njej našel veliko razumevanja in podpore, pozitivne usmerjenosti pri uresničevanju skupnega cilja – kmetovanja in močno zaupanje.

Ob primerjavi drugih vrlin deklet, ki so povezane z njihovo lepoto, bi lahko rekla, da so jim le-te skupne. Sem sodijo delavnost, poštenost, dobrosrčnost, pridnost, zvestoba, nedolžnost, skromnost, sramežljivost, nežnost...

Lastnost pridnosti je poudarjena le pri Jerici v Pesmi njenih zvonov. Mejačev Boštjan je Jerico osvajal in hvalil pred drugimi dekleti – žanjicami.

*»Videl sem, da si zelo pridna,« se je nagnil Boštjan k njej in ji skoraj šepnil.
Žanjice so vleklo na ušesa.*

Ena je brž rekla: »Kar na glas povej!«

»Mislite, da ne upam?«

»Daj.«

»Pravim, da ste vse pridne. Ampak: kakor sem vas opazoval, je najpridnejša še Jerica.« [...]

»Meni se pa zdi, da nisi gledal samo, kako ji gre srp izpod rok, ampak še kaj drugega.« (Sivec 2011:23)

Jerica (Pesem njenih zvonov) in Polonca (Kdaj bo sneg skopnel) sta se njune lepote zavedali , zato za fanta nista bili dostopni, skoraj preponosni.

V zadnjem romanu s kmečko tematiko Beg pred senco (1986) je skorajšnjega ločenca Frenka vizualno privlačila delavska samohranilka Brigita z veliko spolne domišljije in izkušenj.

1.2 Kakšna so bila poimenovanja ženske mladostne lepote?

Predvsem v zgodnjih kmečkih povestih (Pesem njenih zvonov, Grenki kruh in Klic domače zemlje) kot tudi poznejših (Tedaj so cvetele češnje) je pisatelj mladostno lepoto deklet in njihovo zorenje primerjal s pomladanskim cvetenjem, prebujajočo naravo. S čudovitimi primerjavami, nežnostjo in mehkostjo izražanja, kot tudi humornostjo, je dosegel idilično vzdušje. Ljubezen mladih parov je prepletel z idiliko narave.

Jerica, v Pesmi njenih zvonov, je Boštjana povsem očarala. Mehkobo njenega telesa je Boštjan v nagovoru metaforično primerjal s češnjevim cvetom, še več - s cvetočo češnjo:

»Ali veš, da me spominja nate? Ravno tako mlada si, vsa v cvetju, vabljiva ..., « ji je Boštjan šepetal. Prijel jo je čez ramo in jo močno objel.

»Pa tudi tako trda?« ga je navihano pogledala izpod čela.

»Ah, kje pa! Mehka si kot cvet. Če bi te malo močneje stisnil, bi te čisto zmehčal.« (2011:30)

Slika: Cvetoča češnja (Vir: Kolektiv fotokluba Kamnik)

Navedeni dialog zaljubljenecv ni samo izviren in izzivalen, Jeričin tudi drzen. Ranljivost narave je Boštjan primerjal z Jerico in jo konkretiziral.

Avtor je uporabil isto primerjavo s cvetočo češnjo v Klicu domače zemlje. Marija je v sadovnjaku čakala na zmenek z Južkom. Oblečena je bila v belo obleko in avtor jo je primerjal s cvetočo češnjo. Z vnosom bele barve je motiv dobil globlji učinek. Marija ni bila več tako zelo mlada, njeno belo oblačilo je simboliziralo nedolžnost. Oba sta opazovala naravo; on zeleno travo, cvetoče jablane in modro nebo, ona pa gore, ki so imele še nekaj belih vrhov.

Idilike cvetov divjih češenj ob robu senožeti, kjer sta se znašla mlada zaljubljenca, se je avtor lotil v povesti Tedaj so cvetele češnje. Teja in Aleš sta ob pogledu na posebno umetnino narave češnji primerjala z njima, z njuno ljubeznijo. Predstavljala sta si ju kot par – ena je nevesta, kakršna bo Teja, druga pa on, ki ji bo nudil oporo. Samo v tem delu je avtor izhajal iz konkretne idilične predstave.

Češnjevimi cvetovom, ki simbolizirajo tudi prvo pomlad – prvo ljubezen – je avtor dodal bele pomladanske zvončke, ki sta jih Jerica (v Pesmi njenih zvonov, kjer se večkrat ponovijo) in Zora (Grenki kruh) podarili fantoma kot dokaz ljubezni. Potem je tukaj še lipovo cvetje. Široko košato lipo z dišečimi cvetovi je Boštjan v Pesmi njenih zvonov primerjal z Jerico. Lipa se mu je zdela kot nevesta, kakršna bo kmalu tudi Jerica.

Idilika lipovega cvetja je v Pesmi njenih zvonov prinesla s seboj tudi nekaj slabega, nesrečo, slutnjo konca, smrti. To je nekoliko spominjalo na Tavčarjevo Cvetje v jeseni. Jerica, hči gruntarja, se je po očetovem dovoljenju zveze z revnim bajtarjem Boštjanom, tega preveč veselila. Z namenom, da bi bodočemu možu pozimi lahko skuhala lipov čaj, ga je poslala k potoku nabrat lipovo cvetje. V popolnem zanosu se je povzpел najvišje, po najlepše cvetove. Spodneslo mu je in se je smrtno ponesrečil. Njuna predolgo pričakovana, prevelika sreča, je s seboj prinesla nesrečo.

V dveh povestih je dekliška lepota poimenovana prosto besednozvezno. V povesti Kdaj bo sneg skopnel je to »dekliški cvet«, kot godec imenuje Polonco. Jerica se je v Pesmi njenih zvonov z »najlepšim cvetom«, ki ga bo prišel iskat Boštjan, poimenovala kar sama.

Samo Aleš je v povesti *Tedaj so cvetele češnje* Tejo odel s pari češnjevih sadežev, da bi njeno lepoto še bolj poudaril. Okrašeno jo je primerjal s pravim zrelim češnjevim drevesom, ki jo je v prenesenem in pravem pomenu »pozobal«.

1.3 Kakšen pomen je imela lepota deklet na izbiro partnerjev?

Lepota deklet je imela v vseh delih, z izjemo povesti *Korenine grunta*, veliko vlogo za njihovo zaljubljenost, ne pa tudi za izid ljubezni.

Poleg ljubezni je bila priženitev na grunt velika motivacija za partnerja, ki ni bil gruntar; pripadal je nižjemu stanu ali bil celo delavec v tovarni, ki se je bil zavoljo tega pripravljen odreči službi.

Priženitev na grunt se je zgodila v povesti *Kdaj bo sneg skopnel*. Polonca je bila gruntarica, ki si je za partnerja izbrala Žagarjevega Klemna. Ko je kmetija ostala brez moškega naslednika, je to vlogo prevzela ona. S Klemnom sta morala veliko prestat, se marsičemu odreči, celo fizično ločiti, da bi mu Polonca ostala zvesta. S trdom in močno voljo sta dosegla razcvet velike gorske kmetije.

Tudi v kmečkem romanu *Setev pomladnega vetra* se je gozdar Pavle priženil na kmetijo in se prepustil vplivu avtoritarnega Albininega očeta, ki ga kot prišleka ni bil pripravljen sprejeti. Mlada nista bila dovolj močna, da bi rešila njihov konflikt in njun zakon.

Primer revne bajtarice, izjemne lepote, s katero je omrežila Matevža, srečamo v povesti *Grenki kruh*. Ljubezen in izjemna lepota sta bili dovolj le za fazo njune zaljubljenosti. Resničnemu življenju z njo se je moral Matevž kot gruntar v dolgovih odpovedati.

To aprilsko nedeljo je bilo pri Piskrcu še posebno veselo, saj so pričakovali, da se vrne Matevž...[...]

Češnje so odcvetele, za bajto se je bahala v belem oblačilu zgodnja hruška. Travniki pod bajto so bili čudovito zeleni, kot mehke preproge. Zemlja je dišala po topli pomladi.

Zora je vstala že zgodaj. Oblekla je najlepšo obleko, kar jih je premogla in si skrbno uredila lase. Stopila je pred ogledalo in se še enkrat pogledala.

Nasmehnila se je sama sebi. Moram mu ugajati, je pomislila: »Revna sem, toda le malo katera se lahko z lepoto postavi z mano.(1974:31)

To isto dekle, Zora, tudi kasneje v življenju ni bilo srečno. Zaljubljena je bila sicer v prodajalca lončenih izdelkov, z izdelavo katerih sta se z materjo težko preživljali, pa ji je on skupno prihodnost s poroko predolgo obljubljal.

Nasprotni je bil položaj, v katerem je šlo za ljubezensko razmerje med lepo bodočo gruntarico in revnim bajtarjem. Tukajšnji lepota in ljubezen sta pokazali, da premagata vse, kljub temu da je bila zveza že vnaprej določena kot nemogoča.

Zelo nazoren je bil primer ljubezenskega romana Tedaj so cvetele češnje, ki je prikazal, kako zelo sta ne le v zaljubljenosti, ampak tudi v kasnejšem partnerskem obdobju pomembni zunanja in notranja lepota. Zveza med Tejo in Alešem je trajala, dokler se ni on življenjsko ponesrečil.

Odhod partnerja v tujino z željo po zaslužku in opustitev misli za delo na kmetiji sta vplivali na ohladitev ljubezenskega razmerja med privlačno Marijo in Rokom v povesti Klic domače zemlje. Marijina izjemna lepota je obrodila sadove, ko si je našla sebi enakega partnerja z enakim življenjskim ciljem.

Povest Prve lastovke je zadnja od treh (poleg povesti Kdaj bo sneg skopnel in Klic domače zemlje), pri kateri se je ljubezen za dekleta iztekla pozitivno in končala s poroko.

V omenjeni povesti Prve lastovke so nastopile druge vrednote: razumevanje, vztrajnost in podpora pri uresničevanju skupnega cilja mladih – kmetovanja.

Večja ali manjša lepota deklet je bila največkrat pomembna kot sredstvo za pridobitev partnerja, malo manjkrat za starše in prav tako za dekleta sama. Revni bajtarici je dober izbor partnerja pomenil večjo možnost preživetja, drugorojenki na gruntu priložnost zapustitve doma, zaposlitev ter lažje in lepše življenje ali celo uresničitev kmetovanja na svojem. Natararici je lepota omogočila priženitev na grunt in uresničitev želje po kmetovanju, gruntarici kot edinki pa združitve grunta s partnerjevim.

Lepota hčera je bila velikega pomena za kmečke starše, ki so jih tako lažje in bolje poročili. Čim lepše je bilo dekle, večje so bile možnosti izbire.

2. PRVE LJUBEZNI ŽENSK

2.1 Kje in kdaj so se zgodile prve ljubezni?

Prve ljubezni, z izjemo povesti Korenine grunta, so se zgodile v naravi. Največkrat je bil to gozd, ali obronek gozda, kar velja za povest Kdaj bo sneg skopnel in romane Sonce vzhaja počasi, Setev pomladnega vetra, Beg pred senco in Prve lastovke. Ta, za ljubezen idilični kraj sta zamenjala sadovnjak in polje v Klicu domače zemlje. Idilika senožeti se je pojavila v delih Tedaj so cvetele češnje in Pesmi njenih zvonov, kjer sta se para znašla pod kopicama suhe otave.

Avtor je vso idiliko travnikov, pašnikov, prostranih senožeti, neskončnih košenin, njiv, gozda, pa tudi spomladanskega cvetja (češnjevih cvetov, belih zvončkov in podleska) povezal z ljubezenskimi doživetji.

Prezgodnji ljubezni, od staršev nezaželeni, sta vzkli v povestih Tedaj so cvetele češnje in Kdaj bo sneg skopnel. V prvem omenjenem delu so dekletovi starši (predvsem mati) izrazili posebno skrb, da bi dekleta zanosilo in ne dokončalo šole, kar se je potem tudi zgodilo. Ljubezen med mladima je bila dovoljena, skrivala sta jo le pred javnostjo, saj prenočevanje pri enem ali drugem pred poroko ni bilo primerno. Staršem sta veliko pomenila ugled in spodobnost hiše.

Poloničinemu očimu iz povesti Kdaj bo sneg skopnel, se je zdela njena zveza s Klemnom, ki je hodil k njej vasovat, prezgodnja glede na dekličino mladost. V resnici je bil vzrok za to očimovo ljubosumje, ker si je sam želel osvojiti Polonco in jo imeti le zase. Ljubezen mladih je bila neomajna, zato sta se videvala in na skrivaj. Klemna je očim zalotil pri vasovanju in odgnal z bičem, njo pa skušal spolno zlorabiti. Kazen za to sta bili smrt Poloničine matere in Poloničin pobeg od doma.

2.2 Ali so morala dekleta ljubezen skrivati?

Poleg omenjenega para sta morala ljubezen skrivati pred njenim gruntarskim očetom in vaškimi obrekljivkami tudi Vrbanova Jerica in Mejačev Boštjan v Pesmi njenih zvonov. Vzrok za to so bile njune socialne razlike. Jerica je bila edinka, bodoča gruntarica, on pa revni bajtar. Kljub očetovim strogim prepovedim in Boštjanovi odpovedi pomoči pri delu, sta se

mlada videvala skrivaj. Zaradi prepovedane ljubezni kot neprimerne zveze, je Jerica zbolela za duševno boleznijo.

Zvezi mladih (gruntarja in bajtarice ter gruntarice in kajžarja) sta bili prepovedani v povesti Grenki kruh. Posledici teh zvez sta bili izvenzakonski otrok in prekinitev nosečnosti.

Bogata Tratarjeva Minka je morala v strahu pred očetom, ki ji zveze s kajžarjem ni dovolil, v tretjem mesecu nosečnosti skrivaj splaviti. To delo je opravila znana zeliščarica z najrazličnejšim rastlinjem. Pri Minki ni šlo zlahka, ker je bila krepka ženska. Po posegu je hudo zbolela in se borila za življenje. To jo je zaznamovalo za vse življenje, zaradi jalovosti pozneje ni mogla imeti otrok.

Zora Piskrc je morala nosečnost prikriti s preselitvijo v drug kraj. Še ko je rodila otroka, se mu je morala za plačilo odpovedati.

Nosečnost je bila takrat tabu. Življenje nosečih žensk, v družbi nezaželenih, je bilo takrat težko in sramotno. Trebuhe so si morale pokrivati, da bi se za nosečnost čim dlje ne razvedelo. Splavov si revna dekleta niso mogla privoščiti, saj so bili plačljivi in bila so pripravljena storiti marsikaj, da bi ohranila dobro ime.

V drugih delih so bile zveze nezaželene, v dveh neprimerni oz. neustrezni, samo enkrat je bila zveza vsiljena.

Na kratko lahko povzamem, da so na skupno življenje s partnerji, poleg ljubezni in ženske lepote, vplivali drugi dejavniki, kot so: socialna neenakost mladih, medgeneracijski konflikti, katerih glavni krivci so avtoritarni očetje, ki nočejo spustiti iz rok svojih gruntov in jih prepustiti mladim, invalidnost, zapustitev partnerja zaradi odhoda za zaslužkom v tujino, dolgovi staršev...

3. ŽENSKA IZBIRA PARTNERJEV

3.1 Kako so se fantje dekletom približali?

Fantje so se v kar treh Sivčevih povestih približali dekletom, tako da so jih prestrašili. Takšen je bil Žagarjev Klemen (Kdaj bo sneg skopnel), ko je Polonco prvič ogovoril na poti iz cerkve domov. Približal se ji je od zadaj, potem pa jo miril, da ne grize. Polonca je bila za osvojitev trd oreh; nosila se je visoko, preponosno. Kot bodoča gruntarica se ni hotela z nikomer pogovarjati in Klemen je moral biti precej vztrajen. Poleg Polonce bi mu prav prišla tudi priženitev na njen grunt.

Tudi Dolinškov Aleš (Tedaj so cvetele češnje) ni hotel 'požreti' Teje, ko je kot gozdni mož skočil pred njo izza domače jablane. Približal se ji je zgolj zaradi njene privlačne zunanosti. Pozneje je bila pobudnica njune ljubezni ona; bolj kot on si je želela delati in živeti na Dolinarjevi zemlji.

3.2 Ali so ženske lahko svobodno izbirale partnerje?

Kar deset žensk od petnajstih si je partnerje lahko svobodno izbiralo. Med njimi je bilo sedem predstavnic srednjega stanu (delavska kmečka dekleta) in tri višjega stanu (gruntarice; dve bodoči in ena zapuščena). Nobene besede pri izbiri niso imele tri gruntarice (socialne razlike partnerjev, avtoritativnost očetov, njihova težnja po ohranitvi grunta ter lastniški odnos), eno kmečko dekle (avtoritativnost očeta) in bajtarica (socialne razlike partnerjev). V le enem, izjemnem primeru bi se zveza kljub statusnim razlikam (zveza bajtarja in bogate gruntarice) zaradi neustreznih okoliščin (smrt matere, bolezen dekleta in strah pred propadom grunta) skoraj iztekla v prid mlademu paru.

Svobodno sta partnerje izbrali bodoča gruntarica Potokarjeva Marija iz Klica domače zemlje, Albina iz Setve pomladnega vetra in zapuščena gruntarica Reza Vrhovčeva iz Kdaj bo sneg skopnel.

Želji svojega srca je sledila Marija med zapustitvijo prvega izbranca, ko je spoznala priseljenca Južka. V njegovi bližini je takoj začutila, da je z iskrenostjo, preprostostjo, naravnostjo in nežnostjo pravi partner zanjo. Marijin oče ga je zaradi delavnosti sprejel, čeprav je imel sprva pomisleke, ker je bil Neslovenec.

Albina je imela srečo, da ji je z nosečnostjo uspelo nase 'prikleniti' moškega, ki ga je ljubila. Nosečnost ji je omogočila poroko, na katero njen avtoritativni oče v strahu pred izgubo grunta, nikoli ne bi pristal.

Vdova Reza je kot gruntarica po končani vojni iskala moško pomoč. Ker ni imela veliko izbire, je vzljubila godca Tineta Ocvirka, ki ji je v turobno težko življenje na gorski kmetiji vnesel veselje z igranjem na harmoniko.

Kmečki dekleti (brez gruntov) Lenka in Marjeta sta v Koreninah grunta partnerja izbrali sami, pozneje jima je gruntarski oče njunih partnerjev spremenil načrte za prihodnost.

Oče ni sprejel Marjete, željne kmetovanja, zaradi preteklih družinskih zamer, in grunt tik pred smrtjo prepisal na mlajšega sina. Tako je bilo drugo dekle, Lenka, skoraj prisiljeno k delu na kmetiji, ki ga ni bila vajena.

Proste roke pri izbiri je imelo tudi kmečko dekle Ljuba v Prvih lastovkah. Z delovnim in garaškim Zoranom, ki ga je spoznala na plesu, sta se preskusila v kmetovanju na svojem – na težko dostopni hribovski kmetiji.

Vaški dekleti Teja iz Tedaj so cvetele češnje in Milena iz Bega pred senco sta imeli dovoljeni prosti izbiri.

Povsem nobenih ovir, kjer je zmagala predvsem in samo ljubezen, pa ni pri zaposlenih, delavskih dekletih Marti v Setvi pomladnega vetra in Brigiti v Begu pred senco.

Vrbanova Jerica (Pesem njenih zvonov), Piskrčeva Zora (Grenki kruh) in Tratarjeva Minka (Grenki kruh) njihovih ljubezni niso smele izbrati zaradi socialnih razlik, Sušnikova Jelka (Sneg v maju) ne zaradi avtoritativnega, starokopitnega očeta, Vrhovčeva Polonca (Kdaj bo sneg skopnel) pa je bila žrtev ljubosumnega očima.

Vsaka od naštetih deklet je bila v drugačnem položaju. Oče Vrban je edinki zaradi skrbi in težnje po ohranitvi imetja iskal dobrega gospodarja, ki bi znal upravljati z gruntom. Pri tem ni upošteval Jeričinih potreb in želja. Ni se smela spogledovati in srečevati z ljubečim revnim bajtarjem, čeprav je bil ta odgovoren, delaven, močan, resen in pošten.

Tudi Minki, hčeri bogatega gruntarja, ki je morala od doma, oče ni dovolil zaživeti z revnim Tomažem, čeprav je z njim celo zanosila. Da bi se oče rešil hčerke in ji priskrbel brezskrbno

prihodnost, ji je vsilil poroko z vnaprej nepoznanim gruntarjem Matevžem, njega pa finančno rešil dolgovi.

Čeprav je Zora Piskrc s svojo lepoto daleč presegala druga dekleta, si kot revna bajtarica ni mogla pridobiti gruntarja Matevža, ker je le-ta zaradi pokojnega očeta alkoholika ostal v dolgovih.

Dekleta v Sivčevih delih so se poročala s sebi enakimi; gruntarice z gruntarji in bajtarice z bajtarji. Navzkrižnih porok ni bilo. Samo enkrat bi se skoraj izteklo v tej smeri, če se za bajtarja Boštjana iz Pesmi njenih zvonov življenje ne bi nesrečno tragično končalo. Oče Vrban je namreč po smrti žene popustil, ko je uvidel, da Jerica Boštjana nujno potrebuje in da gruntu grozi propad.

Mejačev Boštjan iz Pesmi njenih zvonov ni nikjer jasno izrazil, da mu gre pri osvajanju Vrbanove Jerice za grunt. Kot revni bajtar Jerici ni imel česa ponuditi, zato se je ob očetovi nezaželenosti umaknil. V izražanju čustev, nagovarjanju in osvajanju Jerice pri različnih opravilih, kot tudi sprehodih skozi gozd, kamor dekleta v spremstvu fantov niso smela, je bil pobudnik.

Večina deklet si je partnerje svobodno izbirala, večkratni pobudniki v ljubeznih so bili moški. Ženska zunanja lepota (Pesem njenih zvonov, Klic domače zemlje), usodna privlačnost (Setev pomladnega vetra), želja po priženitvi na grunt (Kdaj bo sneg skopnel), in pridobitev ustreznih žensk za delo na kmetijah (Korenine grunta, Beg pred senco) so bili odločilni, da so moški prvi navezali stik z ženskami, kar pa še ni pomenilo, da tudi ženske niso bile pri tem aktivne.

Revna bajtarica Zora Piskrc (Grenki kruh) je bila z željo po priženitvi na Mlakarjev grunt zelo notranje motivirana. Lepota in prava ljubezen sta bili tudi vse, kar mu je lahko nudila, ko si je prizadevala osvojiti njegovo srce. Poroka z Matevžem bi ji prinesla lepše in boljše življenje.

Precej deklet je bilo takšnih, ki so se trudila najti partnerje, ki bi bili pripravljeni ostati ali delati na gruntih. Samo enemu dekletu delo na zemlji ni dišalo (Korenine grunta), druga pa si je želela kmetovati na svojem, stran od staršev (Prve lastovke).

Želja Teje, ki je prihajala iz delavske družine, je bila preseliti se na grunt k Dolinarjevemu Alešu. Z izrečeno mislijo, da je zemlja največje človekovo bogastvo, je Aleša, ki bi se vsemu najraje odrekel, ves čas spodbujala.

Podobne spodbude, celo ista izražena misel v naslovu poglavja povesti Klic domače zemlje, je bilo slišati iz ust mlade podeželske učiteljice Vere. Čeprav je bila delavsko dekle, si je želela živeti z Dolinarjevim Rokom na njegovem gruntu.

Veliko razočaranje, z očmi polnih solz, je doletelo Žagarjevo Marjeto (Korenine grunta), ko je izvedela, da zaradi nje z Drenovim Petrom ne bosta smela zagospodariti na njegovem velikem gruntu. Ves čas se je pri opravih dokazovala, da bi ugajala Petrovemu očetu, on pa jo je napodil.

Povojni čas z izgubo gospodarja obsežne gorske kmetije je prisilil mater Rezo Vrhovec in njeno hčerko (Ko bo sneg skopnel), da kot aktivni iskalki novega gospodarja poskrbita za grunt. V podobnih razmerah je bila tudi Močnikova Vida (Sonce vzhaja počasi). Vse tri ženske so imele v takratnem času omejeno možnost izbire.

Kljub večinski svobodni izbiri partnerjev je bilo kar nekaj bogatih gruntaric, pa tudi revna bajtarica, ki so morale njihove ljubezni zaradi neprimernih zvez skrivati, bodisi pred javnostjo, bodisi pred očeti, ki so jih skrbela njihova imetja.

Pred javnostjo, vaškimi obrekljivkami in njenim gruntarskim očetom, je morala ljubezen z Mejačevim Boštjanom skrivati Jerica v Pesmi njenih zvonov. Med njima so bile nepremostljive socialne razlike. Jerica je bila edinka, bodoča gruntarica, on pa reven bajtar, ki ji ni mogel ničesar nuditi. Kljub očetovim strogim prepovedim sta se mlada videvala skrivaj (kopica otave, gozdne poti, cerkveni zvonik), po prekinitvi vsakršnih stikov pa je Jerica zbolela za duševno boleznijo.

Ljubezen med priseljencem Južkom in Potokarjevo Marijo v Klicu domače zemlje ni bila prepovedana, bila je manj sprejemljiva za javnost in starše, saj Marija še ni imela urejene preteklosti s prejšnjim fantom – Dolinarjevim Rokom.

Čeprav je bodoči gruntar Mlakarjev Matevž, da bi izplačal očetove dolgove, moral proti svoji volji in želji srca zapustiti bajtarico Piskrčevo Zoro, se je tudi po neizogibni poroki z bogato Tratarjevo Minko, skrivaj vračal k Zori.

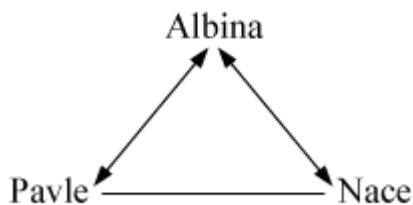
Albina je razmerje z gozdarskih delavcem skrivala pred starši, dokler ni zanosila. Šele takrat je Pavleta predstavila staršem. Vedela je, da ga bo le tako oče kot prišleka sprejel na grunt.

3.3 So se moški potegovali za isto žensko?

Moških, ki so se v delih potegovali za isto žensko, je bilo kar precej. Skoraj v vsakem delu, razen štirih, so nastali ljubezenski trikotniki ženskih zvez z moškima, ki jih je bilo prav toliko kot zvez moškega z ženskama.

Povsod, v nastajajočih razmerjih, so prevladovala močna čustva ljubosumja.

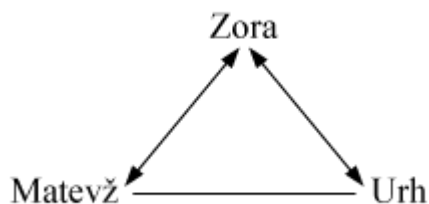
Nace (Setev pomladnega vetra) je nehote zbudil ljubosumje Pavletu. Albina v zakonski zvezi s Pavletom prve ljubezni, kot tudi on nje, ni pozabila, čeprav jo je on zapustil. Nace je Albino s prihodi vznemirjal, ji finančno pomagal pri otrocih in zbudil ljubosumje Pavletu, ki ji tega ni mogel nuditi.

Skica 1: Albina, Pavle, Nace

Ko se je Albina odločila za Pavleta, si z njim ustvarila družino, so ji misli še vedno uhajale k Nacetu. Ljubosumje, kot močno razdiralno čustvo, je uničilo zakonsko zvezo partnerjev. Albina je na koncu ostala sama.

Piskrčeva Zora se ni mogla odreči izvenzakonski zvezi s poročenim Matevžem. Ljubezen je bila obojestranska. To je vzbudilo ljubosumje njenemu fantu Urhu. On je skušal preprečiti njuna nočna srečanja, tako da jima je zagrozil, da ju bo ubil, če ju dobi skupaj. Posledica Urhove ljubezni do Zore je bilo njegovo maščevanje Matevžu. Z izsiljevanjem Matevža z otrokom, ki naj bi ga ta spočel z Zoro, se je Urh znebil tekmeca, ki bi se moral Zori odreči že zaradi zakonske zveze, ne le statusnih razlik.

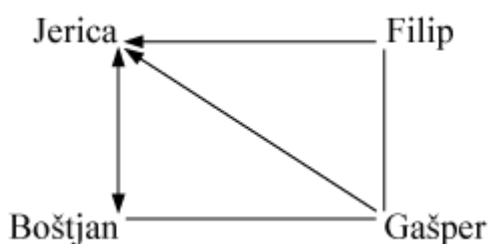

Skica 2: Zora, Matevž, Urh

Revno bajtarico je na koncu dobil prav tako reven Urh.

V Sivčevih delih sta kar dva ljubezenska štirikotnika; eden v Sivčevem prvencu *Pesem njenih zvonov*, drugi v *Kdaj bo sneg skupnel*.

Za isto gruntarsko dekle (*Pesem njenih zvonov*) so se borili kar trije fantje: bajtar Boštjan, ki ga je Jeričin oče najemal za pomoč, bogati gruntar Gašper, in Filip, Jeričin polpol bratranec.

Skica 3: Jerica, Filip, Boštjan, Gašper

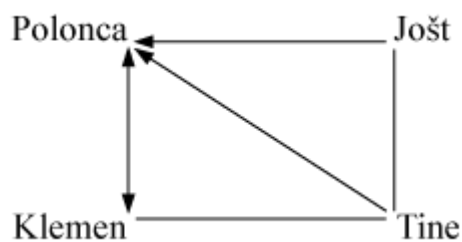
Mejačev Boštjan ni imel dosti možnosti, takšna zveza ni bila sprejemljiva za bodočnost Vrbanovega grunta, čeprav je bil Boštjan močan, postaven, dobrosrčen, naraven, prijazen in privlačen. Z Jerico sta si bila naklonjena, njuna ljubezen ni poznala ovir.

Njegov rival, Breznikov Gašper, je bil Jeričinemu očetu najbolj primeren, saj bi v prihodnje združil grunta in postal najbogatejši daleč naokrog. Z Boštjanom sta bila do Jerice tekmovalna; v tem kdo bo k njenemu oknu prvi pristavil lestev, kot tudi kdo bo z Jerico plesal na veselici. Gašperja Jerica ni marala, izogibala se mu je, zdel se ji je preveč važen, ponosen in pomemben. Tekmeca Boštjan in Gašper sta se zaradi ljubosumja celo stepla.

Kot tretji tekmeč, ki je kazal zanimanje za Jerico zgolj zaradi grunta, je nastopil Filip. Boštjanu je zbujal ljubosumje in ju z Jerico oviral.

Na koncu je zmagal Filip, ki je grunt po Boštjanovi smrti celo dobil. Do Jerice mu ni bilo veliko, zblaznela je.

Trije moški so si v rivalskem razmerju do bodoče bogate gruntarice tudi v povesti Kdaj bo sneg skopnel.

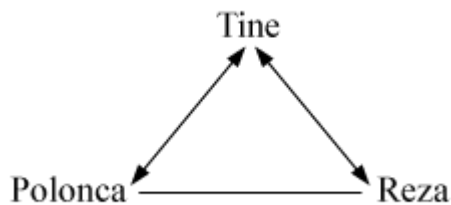
Skica 4: Polonca, Jošt, Tine, Klemen

Klemnu je bila Polonca zelo všeč, pa tudi priženitve na gorski grunt se ni branil. Ona mu je ljubezen vračala, dokler se ni vmešal godec Tine, ki je hotel imeti Polonco zase. Najprej je Tine Klemena preganjal pri vasovanju, potem se ga je hotel znebiti, tako da ga je pahnil v prepad. Na začetku je Polonca kazala zanimanje za godca, potem se mu je umaknila, ker je postal do nje nasilen. Beg jo je prinesel v roke tihotapcu Joštu, tretjemu tekmeču, ki jo je poskušal osvojiti.

Na koncu je zmagal Klemen, s katerim si je Polonca ustvarila topel dom.

3.4 So bili moški razpeti med ženskama?

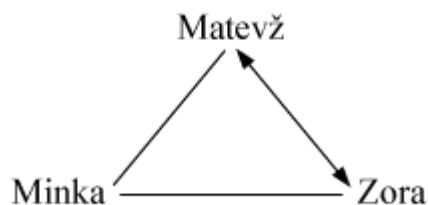
Polonca (Kdaj bo sneg skopnel) se je s Tinetom in materjo Rezo znašla tudi v nasprotnem trikotniku.

Skica 5: Tine, Reza, Polonca

Tine je ob prihodu na kmetijo kot uspešni osvajalec src kazal zanimanje za obe – mater in hčer. Obema je dvoril, tako da druga za drugo nista vedeli. Ko je Rezi napravil otroka, se je z njo poročil in to obžaloval. Ni nehal laziti za Polonco in siliti vanjo, da bi se mu vdala. Na koncu se je Reze znebil. Polonca mu je morala zbežati. Ženski sta bili ves čas nemočni opazovalki.

Nemoč pri moški izbiri je bila brez tragičnih posledic opazna tudi pri Minki in Zori (Grenki kruh). Matevž Mlakar se je moral, da bi ohranil grunt, poročiti z nepoznano Minko, do katere ni gojil nobenih čustev. Med njima je bilo stkano zgolj prijateljstvo in nuja po sodelovanju.

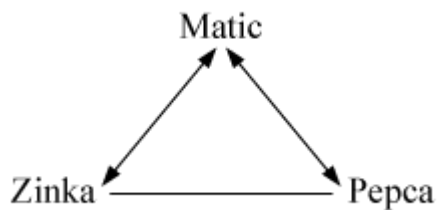
Skica 6: Matevž, Zora, Minka

Čustva, ki jih je Matevž gojil do Zore, kljub zakonu niso pojenjala. Ves čas se je vračal k njej, hkrati pa ostajal v nesrečnem zakonu z Minko.

Tudi tukaj sta bili ženski pasivni. Prepustili sta se toku dogodkov.

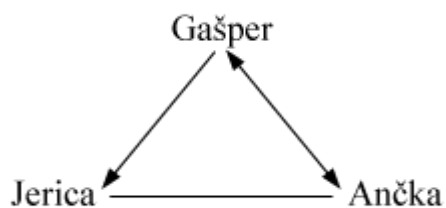
Matic, Matevžev sin (Grenki kruh) je težko izbral med dekletoma, v kateri je bil zaljubljen.

Razpet je bil med svetovoma, gruntarskega in bajtarskega, prav tako kot njegov oče pred leti. Ko se je že hotel odločiti po srcu za bajtarsko Pepco, ker se mu je zdela njuna ljubezen naravnejša, pristnejša, povezana z naravo, se je premislil in odšel po svetu, od koder se ni več vrnil.

Skica 7: Matic, Pepca, Zinka

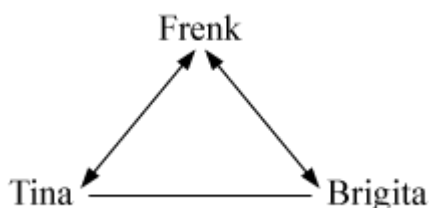
Ljubosumje ni samo moško, ampak tudi žensko čustvo v Pesmi njenih zvonov. Poteka enosmerno med gruntarskima dekletoma Jerico in Ančko.

Skica 8: Gašper, Ančka, Jerica

Ančka je bila ljubosumna na prijateljico Jerico, ker je mislila, da ji hoče prevzeti fanta Gašperja, prav tako gruntarja. Čustvo ljubosumja je razdrlo dekličino prijateljstvo. Gašper je Jerico poskušal osvojiti, ko pa ga je ta zavrnila, je izbral Ančko.

V iskanju samega sebe, razpet med vaškim in mestnim življenjem, je Frenk (Beg pred senco) letal od absolventke Tine do sodelavke Brigitte.

Skica 9: Frenk, Brigita, Tina

Ljubezni z ženskama sta bili obojestranski, z Brigito trajna. Ko je Frenk zabredel v težave, ga je Tina pustila na cedilu, Brigita pa mu je bila pripravljena stati ob strani.

4. ŽIVLJENJSKA SREČA ŽENSK

4.1 Ali je bilo življenje žensk v Sivčevih delih srečno in kaj so bile pripravljene storiti za svojo srečo?

Življenja žensk, poročenih ali pa še samskih, razen treh, niso bila srečna. Kratkotrajna sreča kmečkih deklet je bila omejena na obdobja mladosti in prvih ljubezni, ko so si lahko sama izbirala fante, ki so jim bili prijetni in privlačni. Prav te prve idilične ljubezni, ki so se pozneje izkazale kot neustrezne oz. nedovoljene, so bile edine prave, resnične; ljubezni, pri katerih so izbirala njihova srca.

Takšnih mladostnih ljubezni so bile deležne bodoče gruntarice: Vrbanova Jerica (Pesem njenih zvonov), Vrhovčeva Polonca (Kdaj bo sneg skopnel), Tratarjeva Minka (Grenki kruh) in revna bajtarica Piskrčeva Zora (Grenki kruh).

Pozneje so bila vsa njihova življenja nesrečna. Poloničino življenje z ovdovelo materjo je bilo na gruntu težko, garaško. Namesto vloge očeta, za katerega sta mislili, da je med vojno padel, je vlogo ljubimca prevzel njen oči Tine Ocvirk. Ta ji je poleg nežnosti v dom prinesel ustrahovanje in nasilje.

Tudi njeni materi Rezi zapuščeno življenje ni prineslo sreče. Izgubila je moža, zapustil jo je sin, novi partner ji je naredil otroka, sam jo varal z drugimi ženskami. Zapeljal ji je celo hčerko in ker se mu ta ni hotela vdati, je nosečo Rezo pokončal.

Smrt matere, skorajšnjega moža Boštjana in očeta, so zaznamovale nesrečno življenje bogate gruntarice Vrbanove Jerice. Že nenadna smrt matere, ki ji je ob prepovedani ljubezni edina nudila oporo, razumevanje in spodbude, je razočarano Jerico močno potrla. Načela je njeno duševno stanje. Le-to se je Jerici po Boštjanovi nesreči s smrtnim izidom poslabšalo do tolikšne mere, da se ji je zmešalo. Po smrti očeta ni bila več sposobna skrbeti zase.

Vzrok Minkinega (Grenki kruh) nesrečnega zakona je bila njena jalovost kot posledica splava v mladosti. Ker ni mogla spočeti otrok, je Matevž ni cenil. Varal jo je z mladostno ljubeznijo.

Sreča ni bila naklonjena revni Zori (Grenki kruh). Morala se je odpovedati življenju z Matevžem, gruntarjem v dolgovih, in se še naprej težko preživljati s siromašnim lončarskim življenjem. Neuspešna je bila tudi njena zveza z revnim prodajalcem Urhom, ki je bil vedno na poti in je tragično končal. Zora razmerja z Matevžem ni nikoli prekinila. Z zahtevanim otrokom jo je grdo izkoristil.

Albina (Setev pomladnega vetra) in Jelka (Sneg v maju) sta upali, da jima bosta partnerja spremenila njuni neznosni življenji; Albinino osamljeno, ob zapustitvi partnerja in odvisno od staršev, ki so jo doma na kmetiji ves čas silili k delu, in Jelkino zatirano, orožano otroštvo. zakonsko življenje jima ni prineslo sreče.

Nesoglasja in vmešavanje Albininega očeta so privedla do odtujitve partnerjev in zakonoloma. Jelka si je obupana nad spremenjenim odnosom moža, zaradi močnega negativnega vpliva njegove matere, vzela življenje.

Zakoni, ki so bili načrtovani, dogovorjeni, ženskam niso prinašali sreče. Rojstva otrok so jih osrečila vsaj za krajša obdobja. Takrat so bile mnogih del opravičene. Če je bil to zimski čas, so bile zamere in jeza, pozabljene.

Tudi Aleš (Korenine grunta) se je razveselil rojstva deklice in bil nanjo ponosen, čeprav so bili fantje na gruntih bolj zaželeni.

»No, pa je le prišel naš ata,« ga je pozdravila babica na dvorišču. Aleš je spustil vajeti iz rok. Srce mu je začelo razbijati kot ponorelo. »Hčerko imate!« mu je povedala. »In kako težko!« [...] »Veš,« je spravil iz sebe, potem ko so mu besede ostale v grlu. Rad bi ji povedal, kako je srečen, kako neizmerno jo ima rad, kako neizmerno mu je žal za vse, kar ji je rekel hudega. (1975:71)

4.2 Kdaj so bile ženske aktivne?

4.2.1 Ali so ženske premostile neustrezne življenjske situacije?

Precej žensk je bilo takšnih, ki so si glede na pričakovane moralne vrednote za svojo srečo upale začeti na novo, z drugim partnerjem.

Mednje so sodile: štiridesetletna Vrhovčeva Reza (Kdaj bo sneg skopnel), Potokarjeva Marija (Klic domače zemlje) in Sušnikova Jelka (Sneg v maju).

Življenje z drugim partnerjem, (pri Rezi celo ponovno sklenjena poroka) ni bilo popravek neustreznega prvega življenja, kot se je to zgodilo pri Mariji. Zaradi Rezinega prehitrega skoka čez plot in posledične nosečnosti je imela gruntarica precej slabo vest, saj sporočila o prvem možu niso bila dovolj jasna – na fronti naj bi padel. Teh moralno spornih misli, ki so v njej vzbujali strah in občutek krivde, jo je rešil župnik, ki ji je obljubil, da ji bo ob morebitni vrnitvi moža iz ujetništva priznal prvi zakon in razveljavil drugega.

Marija se je v zakon spustila zavestno, brez kakršne koli krivde. Ker prvi fant po vrnitvi ni več ustrezal njenim merilom, si je izbrala drugega.

Lenka (Korenine grunta) in Jelka (Sneg v maju) sta moža z otroki celo zapustili. Lenka je to storila iz upora možu zaradi nepripravljenosti delati na zemlji, Jelka pa zaradi fizičnega in psihičnega nasilja, ki ga je nad njo izvajal mož ob spodbudi zlobne tašče. Še več – Jelka si je našla novega, enakovrednega partnerja, ob katerem se je prvič v življenju počutila svobodno.

4.2.2 Kaj so bile ženske pripravljene storiti, da bi se izognile nasilju?

Minka (Grenki kruh) je bila pripravljena za svojo srečo s partnerjem nosečnost zaigrati pred javnostjo. S tem bi izpolnila svojo dolžnost, pričakovanje družbe in z nasledstvom zagotovila prihodnost grunta.

Za ohranitev nedolžnosti in zvestobe, kot najpomembnejši ženski vrednoti, se je Vrhovčeva Polonca (Kdaj bo sneg skopnel) uprla očimu in v strahu pred njegovo zlorabo zbežala od doma. S tem ko se je odrekla domu, se fizično ločila od svojega izbranca in mu ostala zvesta, je bila za to nagrajena s poroko.

Privzgojeno vzorno obnašanje, poslušnost, ponižnost, sramežljivost, prijaznost, požrtvovalnost, podrejenost, odvisnost, izpolnjevanje obveznosti do avtoritativnih kmečkih očetov, je vplivalo na izoblikovane osebnosti drugih deklet in pozneje žena, da so s svojo pasivnostjo ostajala v razmerah, kakršne so jim bile dane z rojstvom.

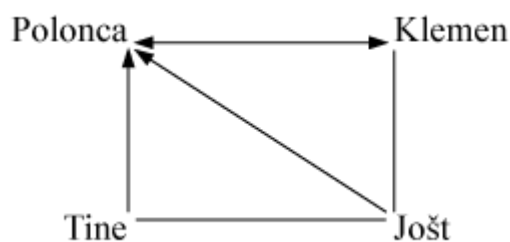
S pasivnostjo, kot posledico nemoči, sta izstopali Vrbanova Jerica (Pesem njenih zvonov), ker ji je oče zavoljo grunta prepovedal ljubiti po srcu, in Albina (Setev pomladnega vetra) s svojo nemočjo pri reševanju konfliktov med očetom in možem. To je kazala z nezadovoljstvom, silovito jezo, tako da se je znašala nad možem in celo otroki.

5. ŽENSKA ZVESTOBA PARTNERJEM

5.1 So bile ženske partnerjem zveste?

Manjšina žensk, čeprav se to za kmečka dekleta ne spodobi, partnerjem ni bila zvesta.

Čarom izkušenega osvajalca ženskih src, Tinetu Ocvirku, ki je bil obenem tudi njen oči, se je bodoča gruntarica Polonca Vrhovec (Kdaj bo sneg skopnel) težko uprla. Iz hvaležnosti, ker ji je na Planini pomagal rešiti kravo, se je predala njegovemu ljubkovanju. Zaradi storjene napake, občutka krivde in sramu, se je izpovedala fantu Žagarjevemu Klemnu. Pri njem je našla razumevanje in tolažbo. Od nje je zahteval le, da ostane močna in ohrani nedolžnost. To je Polonci, kljub pozneje nasilnemu očimu in vsiljivemu tihotapcu Joštu, tudi uspelo. Znašla se ni le v omenjenem ljubezenskem trikotniku, ampak celo v štirikotniku.

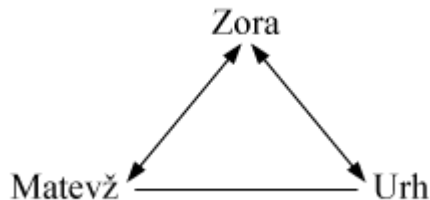
Skica 10: Polonca, Klemen, Tine, Jošt

Za vztrajno potrpežljivost in ohranjeno zvestobo Klemnu je bila Polonca nagrajena s poroko in srečnim življenjem na njenem domu.

Neporočena bajtarica Zora Piskrc (Grenki kruh) je prav tako imela dva partnerja hkrati. Potujoči prodajalec gline Urh ji je obljubljal poroko in skupno življenje, a ga je bolj kot to znova in znova gnalo na cesto, v svet gostiln in razuzdanih žensk. Zora je Urha prevarala s

poročenim gruntarjem Mlakarjevim Matevžem, s prvo zaradi socialnih razlik neusojeno ljubeznijo. Posledica njune ljubezni, ki ni poznala nobenih ovir, naj bi bil skrivaje spočet otrok. Matevž ga je vzel k sebi, da bi rešil svoje imetje in Zoro. To, da je imelo dekle otroka z oženjenim moškim, je bila takrat velika sramota in greh. Ljudje so na takšne ženske kazali s prstom. Samo zato, da bi Zora otroka javnosti prikriila, je pristala na Matevžev predlog, da jo pošlje daleč iz Glin.

Tudi v tej povesti se je Zora znašla med dvema, obojestranskima ljubeznima; gruntarjem Matevžem, s katerim poroka hčere revne bajtarice ni bila mogoča in bajtarjem Urhom, ki bi se skoraj dobro iztekla, če na cesti ne bi tragično končal.

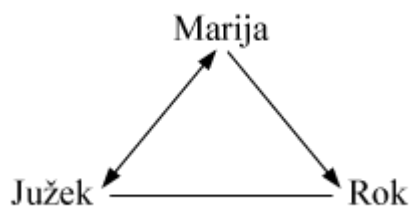

Skica 6: Zora, Urh, Matevž

Z Matevževo vrnitvijo k ženi in Urhovo smrtjo je Zora na koncu ostala sama.

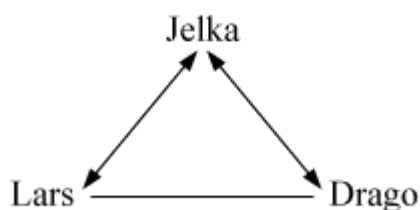
Potokarjeva Marija (Klic domače zemlje) in Sušnikova Jelka (Sneg v maju) sta prav tako prevarali njuna neustrezno izbrana partnerja. Marija si je prvega izbrala sama, pravzaprav je on izbral njo, s čimer so se njuni starši, zaradi združitve obeh kmetij, strinjali. Sušnikovi Jelki je partnerja, ki bi jo odpeljal iz domače kmetije, izbral oče.

Povod za Marijino varanje je bilo zблиžanje z mladim delavcem, Hrvatom Južkom, s katerim sta navezala stik pri gradnji hiše. V življenje ji je vnesel razumevanje in toplino, česar ji gruntar Dolinarjev Rok že nekaj časa ni nudil. Ko je Marijina ljubezen do Roka zaradi njune fizične oddaljenosti in drugačnih ciljev obojestransko pojenjala, je Marija naredila korak naprej k novi vzajemni ljubezni.

Skica 7: Marija, Rok, Južek

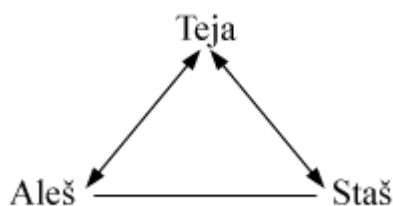
Jelkino varanje je bilo za razliko od Marijinega načrtovano, ključovalno. Hotela se je maščevati zlobni tašči, ki je njenega bogatega Draga, 'maminega sinčka', ščuvala proti njej. Kmečko dekle je po prestanem fizičnem nasilju uspelo zbrati pogum in se zateči v objem poročenemu sodelavcu Larsu, ob katerem je začutila obojestransko naklonjenost in ljubljenost.

Slika 8: Jelka, Lars, Drago

Tudi drugi partner za Jelko ni bil ustrezen, saj se je poročen vrnil k ženi. V brezizhodnem, nezaželenem položaju, si je Jelka vzela življenje.

Delavsko dekle Teja (Tedaj so cvetele češnje) je čustveno varalo bodočega gruntarja Aleša. Čeprav sta se drug drugemu zaobljubila, je ona del večera preplesala z glasbenikom Stašem in si pred vsemi privoščila njegovo, za starše in Aleša povsem nedopustno, očem pregrešno, osvajanje. Teja Staša ni zavrnila, navzven sta oddajala znake, kot da si že dlje časa nekaj pomenita.

Skica 9: Teja, Aleš, Staš

Na koncu ljubezenskega romana se je Teja odločila za poroko s Stašem.

Ljubezenska trikotnika se nista pojavila le v dveh delih: Koreninah grunta in Prvih lastovkah. Tam so bila dekleta fantom povsem zvesta.

5.2 Ali so bile ženske tudi prevarane?

V obravnavanih delih je bilo število žensk, ki varajo, skoraj enako številu žensk, ki so bile prevarane. Moška zvestoba je bila trajna trikrat; enkrat v prepovedani zvezi gruntarja in bajtarice, ki se je na koncu zaradi njunega otroka razkrila, drugič ko je bajtar varal bajtarico z drugimi ženskami in tretjič, ko je poročeni gruntar varal ženo z drugimi ženskami.

Skok čez plot s sodelavko se je zgodil le enkrat, česar posledica je bila fantova prometna nesreča in izguba stalnega dekleta.

Dve moški prevari sta se iztekli z izbiro novih življenjskih partneric.

6. VLOGA ŽENSK NA KMETIJAH

6.1 Ali se je kmetija lahko ohranila brez ženske?

Kmetije brez žensk se v Sivčevih delih niso ohranile zaradi njihovih smrti (posledice bolezni ali nesreče), previsokih starosti gospodarjev, da bi se ponovno poročili, in neprištevnosti bodočih gruntaric.

Po smrti Reze Vrhovec (Ko bo sneg skopnel) na grunt priženjen partner ni znal upravljati, oziroma obdržati kmetije. Ni imel volje do dela, lenaril je in pijančeval. Začel je prodajati živino in na koncu prodal še njegov delež kmetije.

Oče Vrban (Pesem njenih zvonov) se je zavedal propada grunta po smrti žene in neprištevnosti hčere Jerice. Ko je Jerica po smrti izbranca Boštjana zblaznela, je oče Vrban izgubil še zadnje upanje. Sodišče je grunt po smrti gospodarja dodelilo v najem paru, ki je odtlej skrbel za kmetijo in Jerico.

Da se kmetija lahko ohrani brez ženske zavoljo pridnih, delovnih otrok, je bilo vidno v Koreninah grunta. Povojni čas je terjal od zakoncev, da poprimeta za delo na zanemarjeni kmetiji. Na grunt priženjena Lenka je bila z možem dogovorjena, da ji na zemlji ne bo treba delati, zaradi česar sta se vedno bolj prepirala. Ker z jokom in uporom Lenka ni ničesar dosegla, je moža zapustila s štirimi otroki. Kmetija se je ohranila zaradi otrok, ki jih je oče znal motivirati za delo na zemlji.

Na koncu povesti brata možujeta.

» Vidiš, » je rekel Peter, »kako ti napreduje kmetija, ko imaš otroke. To so korenine grunta, da! In ne izpodje jih nobena stvar! Močno drže kmetijo. [...] «

» Prav imaš,« mu je prikimal Dren, » če na kmetiji rastejo nove korenine grunta, potem se ni bati. Toda, poglej, kaj vse se mora prestati! Če ne bi imel jeklene volje, bi zapravljal vse skupaj, še preden so začele poganjati nove korenine.« (1975:152)

Drugih možnosti, poleg njenih naslednikov – otrok - za ohranitev kmetije brez ženske, v Sivčevih delih ni. Zapuščeni partnerji se niso ponovno poročili. Vloga žensk na kmetijah je bila prav tako pomembna kot vloga gospodarjev. Kmetija se je redko ohranila, če na njej ni bilo pridnih, delovnih ženskih rok.

6.2 Ali je bilo ženske za delo na kmetiji težko najti?

Drenov Aleš (Korenine grunta) in Dolinarjev Rok (Klic domače zemlje) sta si težko našla partnerki, ki bi jima bili všeč in bi tudi hoteli delati na zemlji.

Čeprav sta se Aleš in izbrana Lenka ljubila, to ni bilo dovolj. Ona ni hotela in ni bila vajena delati na zemlji. Po vedno večjih prepirih, ga je zapustila. Roka so se dekleta izogibala, ko so izvedela, da je s kmetije. Žal mu je bilo, ker je zamudil priložnost in izgubil ustrezno dekle.

Celo tako obupan je bil, da je bil pripravljen dati oglas v časopis. Na koncu mu je le uspelo najti kmečko dekle, vaško učiteljico Vero, ki je bila pripravljena postati njegova življenjska sopotnica.

France Koritnik (Beg pred senco) je poskušal na fakulteti osvojeno izobraženko, sicer kmečko dekle, pregovoriti, da bi prišla živeti k njemu na kamniške Senožeti. Razočaran, z nedokončanim študijem, in izgubljeno službo, se je vrnil na podeželsko idiliko, kjer ga je takšnega kot je, sprejela Brigita in mu obljubila skupno prihodnost.

Kmečko žensko, z veliko doto, ki bi gruntarja rešila dolgov, je bilo še najlažje najti oskrbniku Borštnarju v povesti Grenki kruh (dogovorjena poroka).

Bodočim gruntarjem je bilo ženske za delo na kmetiji težko najti. Morala so biti delovno sposobna, iz kmečkega okolja, statusno primerna, tudi velika dota je bila zaželena. V začetnih delih je bilo to nekoliko lažje (večina porok je bila dogovorjenih), pozneje pa vedno težje. Ob vsem tem je bilo še boljše, da je bila ženska če že ne ravno privlačna, vsaj malo lepa.

6.3 Kakšna je bila vloga poročenih žensk znotraj družine?

Najbolj prepoznavni kmečki gospodinjci sta bili Vrbanova mati Pavla (Pesem njenih zvonov) in Albinina mati Micka (Setev pomladnega vetra). Prevzemali sta vlogi tipičnih kmečkih gospodinj, s pričakovanimi lastnostmi idealnih žena, mater, gospodinj in sodelavk. Bili sta pridni, marljivi, delavni, potrpežljivi, prijazni, dobrosrčni, pametno mamljivi, obzirni, predvsem pa pokorni in vdani možema. Delavnost, vztrajnost, notranja nuja in odrekanje so bile pglavitne vrline obeh žensk. Delali sta kljub njunima boleznima do zadnjega diha. Znotraj kmečke družine, v kateri je vladal patriarhalni red, sta prevzemali sekundarni vlogi. Nista imeli možnosti odločanja o večjih opravilih zunaj hiše in o vsem, kar spada h gruntu.

Njuna vloga je bila omejena k skrbi za otroke in h gospodinjskim opravilom znotraj doma. Tukaj ju velikokrat partnerja nista razumela, ker je bilo zanju delo zunaj hiše pomembnejše od opravil znotraj nje. To se je videlo kot nestrpnost, negodovanje in priganjanje žensk k delu.

Zunaj doma sta sledili navodilom gospodarjev in bili njuni sodelavki. Vloga kmečkih žensk je bila vedno nekje ob robu, njuna prisotnost pa nepogrešljiva. Bili sta vezna členu znotraj družine; povezovali sta družinske člane.

Pavla je tolažila hčer, ko je videla, da mož ne bo popustil pri izbiri fanta in jo spodbujala, naj malo potrpi, da se bo vse še dobro izteklo.

Albinina mati je hvalila tastovo delo na kmetiji, da bi pomirila odnose med njim in možem.

Obe sta slutili spremembe znotraj družine tik pred njuno smrtjo.

Pavline zadnje besede hčeri so bile: » [...]Hotela sem ti reči, da ostani taka, kot si. Ljudje nismo živali, imamo srce. Ljubi vse ljudi! Tudi sovražnike. Vsaka ljubezen je nekoč poplačana. Vsako trpljenje [...].«

»Boštjan je dober fant. od nekaj sem ga imela rada. Nekoč bo tvoj, vem, da bo. Ne popusti! Oče bodo odnehali, boš videla...« (2011:139)

Tudi Albinina mati Micka se je zaradi pljučnice od bližnjih poslovila nepričakovano. Njene zadnje, težko izgovorjene besede so bile: » Radi se imejte, samo radi se imejte.« (1980:139)

Med deli je tudi primer zapuščene gospodinje. Reza Vrhovec (Kdaj bo sneg skopnel) je ostala sama, ker je vojna zadržala moža nekje na soški fronti. Po nekaj letih čakanja in upanja, da se mož vrne, se je razočarana ponovno poročila z neprimernim moškim, ki ni znal in ni hotel prevzeti vloge gospodarja na gruntu. Nudil ji je samo pomoč in osvajal njeno hčer. Reza je znova in znova dokazovala, da zmore sama voditi veliko gorsko kmetijo. Preskusila se je v vlogi žene, ljubimke in matere. Ponovnega poznega rojstva otroka žal ni dočakala.

Gospodinji, ki sta se uveljavili na gruntih in bili pri tem neuspešni, sta bili Tratarjeva Minka (Grenki kruh) in Albina (Setev pomladnega vetra).

Minka se je trudila, da bi bila možu v pomoč in je rada poprijela za delo, kar ju je zblíževalo. Vendar za srečen zakon in obstoj kmetije to ni bilo dovolj. Minka ni mogla spočeti otrok, ker je bila jalova. Prevzela je vlogo krušne matere otroku, ki naj bi ga mož spočel z revno bajtarico, s čimer Minka ni rešila njunega zakona in ohranitve grunta. Pri Mlakarju so ostali brez naslednika.

Albina se je izkazala kot uspešna gospodinja in mati treh otrok. Njen zakon s Pavlom ni bil srečen zaradi vmešavanja njenega avtoritarnega očeta, ki je bil na gruntu še vedno gospodar in je hotel o vsem odločati. Ni dovoljeval mladima, da bi se uveljavila. Albina je bila

razdvojena med možem in očetom. Poskušala se je postaviti na moževo stran, ki je usklajeval želje obeh (žene in tasta), a je bila pri tem nemočna. Konfliktno razmerje med očetom in tastom je načelo in uničilo zakon mladih. Albina je ostala z otroki sama, saj mož v takšnih razmerah ni vzdržal.

Primer partnerstva, v katerem je žena zapustila dom, moža in celo štiri otroke, je bil v Koreninah grunta. Kljub temu, da je imela Lenka moža zelo rada, skrbela za njune štiri otroke in notranjost doma, se njuna zveza ni obdržala.. Pričakovanja moža so bila, da mu bo pomagala tudi pri opravilih zunaj doma (travnikih, poljih, njivah), Lenka tega ni bila pripravljena in ni znala početi. Ker mož ni zmož del sam, jo je kljub njenemu dogovoru pred poroko v to silil.

Marija Potokar (Klic domače zemlje), Ljuba (Prve lastovke) in Milena (Beg pred senco) so si v delih prizadevale postati kmečke gospodinje, kar jim je tudi uspelo. Marija je morala nekaj let potrpeti, da si je našla sorodno dušo, Milena se je morala odločno upreti očetu, da je ta popustil in jima z možem dovolil, da se uveljavita na domačem gruntu, Ljuba pa je s partnerjem vztrajno iskala in našla njun košček zemlje, kjer sta lahko kmetovala.

Iz slednjega lahko povzamem, da je bila vloga mladih gospodinj in njihova uveljavitev dostikrat odvisna od njihovih staršev, njihovega vmešavanja v življenje mladih. Nekaj je bilo tudi takšnih, ki so poskušali začeti nekje na svojem in pri teh se kaže bolj svetla prihodnost. Med deli ni bilo nobenega takšnega, kjer bi mladi živeli v sožitju in harmoniji s starši.

IV. ZAKLJUČEK

Lepota žensk je bila v Sivčevih delih precejšnjega pomena. Odločilna je bila v njihovih mladostnih obdobjih, ko so si dekleta lahko še sama izbirala partnerje. Tam je avtor njihovo lepoto povezal s časom brstenja, zorenja in cvetenja, s čimer je dosegel idilično vzdušje.

Pozneje, pri njihovi stalni izbiri partnerja, je imela vloga lepote manjši pomen. Dekletom z gruntov so partnerje izbirali starši v korist gruntov, pri čemer niso upoštevali dekletovih želja. Poročali so enake z enakimi. Navzkrižne zveze socialno različnih niso bile zaželene, celo prepovedane, zato toliko bolj privlačne. Nosilke posledic so bile ženske, o čemer je pričalo njihovo težko, nesrečno, sramotno življenje.

Število ženskih zvez z moškim je bilo v nastalih ljubezenskih trikotnikih presenetljivo enako številu zvez moškega z ženskama. Ljubezni so se večinoma iztekale v prid moških in grunta.

Srečno življenje žensk je bilo omejeno na njihova mladostna obdobja in čas materinstva. Vzroki njihovega poznejšega nesrečnega življenja so bili: socialna neenakost, ponovna poroka matere, moževo varanje, smrt bližnjih, ženska jalovost, zapustitev partnerjev zaradi medgeneracijskih konfliktov, dogovorjene poroke, dolgovi staršev...

Polovica žensk je bila pripravljena ne glede na pričakovane moralne vrednote za svojo srečo zapustiti partnerje, otroke, se spustiti v druga razmerja ali celo zaigrati nosečnost.

Kmečke gospodinje so v kmečkih družinah prevzemale sekundarno vlogo. Niso imele možnosti odločanja, sledile so navodilom gospodarjev, skrbele za notranjost doma in povezovale družinske člane.

Vloga mladih gospodinj dostikrat ni bila odvisna od njih samih, ampak od vmešavanja staršev v življenje mladih. Nekaj je bilo tudi takšnih, ki so s partnerji poskušale začeti na svojem in pri teh se kaže bolj svetla prihodnost.

CONCLUSION

In the works of Ivan Sivec, the beauty of women was an important influencing factor. It had a decisive influence in their youth, while they were still able to choose their own mates. The author likened their beauty to the season of budding, blooming and ripening, portrayed in an idyllic atmosphere.

Afterwards, in the matter of choosing a permanent partner, beauty had a much lesser bearing. Farmers' daughters were appointed husbands by their parents, favoring the benefit of the farm and disregarding her wishes. They were married to their equals in status. Unions between persons of different social standings were undesirable, even prohibited, and therefore more exciting. The burden of consequences fell on the women's backs, as testified by their difficult, miserable, shameful lives.

Surprisingly, the number of relationships the women were involved in, as shown in the presented love-triangles, is similar to the number of relationships the men were involved in. The love affairs were mostly resolved in favor of the men and the farms.

The women's happiness was limited to the period of their youth and motherhood. Later in their lives, their unhappiness stemmed from: social inequality, their mother's second marriage, the husband's infidelity, the death of a person close to them, infertility, the partner's abandonment due to inter-generational conflict, arranged marriages, parents' financial debt...

Half of these women were prepared to disregard the moral values expected of them, and leave their partners and children, engage in an affair, or even fake a pregnancy, in order to pursue their own happiness.

The importance of housewives on farms was secondary. They had no choice in matters, but were instead expected to follow the orders of the man of the house, attend to the household and serve as a link between family members.

The role of young housewives was often dependent on the parents meddling in the life of the young couple. Some of them tried to start a life on their own together with their partners, and for them the future is shown to be brighter.

V. LITERATURA IN VIRI

Ivan Sivec: *Pesem njenih zvonov*. Kamnik: Založba ICO, 2011.

Ivan Sivec: *Kdaj bo sneg skopnel*. Ljubljana: ČZP Kmečki glas, 1972.

Ivan Sivec: *Grenki kruh*. Ljubljana: ČZP Kmečki glas, 1974.

Ivan Sivec: *Korenine grunta*. Ljubljana: ČZP Kmečki glas, 1975.

Ivan Sivec: *Klic domače zemlje*. Ljubljana: ČZP Kmečki glas, 1977.

Ivan Sivec: *Sonce vzhaja počasi*. Roman. Ljubljana: ČZP Kmečki glas, 1979.

Ivan Sivec: *Setev pomladnega vetra*. Ljubljana: ČZP Kmečki glas, 1980.

Ivan Sivec: *Tedaj so cvetele češnje*. Ljubljana: ČZP Kmečki glas, 1982.

Ivan Sivec: *Prve lastovke*. Roman. Ljubljana: ČZP Kmečki glas, 1984.

Ivan Sivec: *Beg pred senco*. Ljubljana: ČZP Kmečki glas, 1986.

Ivan Sivec: *Sneg v maju*. Šest življenjskih novel. Celje: Mohorjeva družba, 2001.

Jan Chevalier, Gheerbrant: *Slovar simbolov*. Ljubljana: Založba MK, 2006.

Helga Glušič: *Sto slovenskih pripovednikov*. Ljubljana: Prešernova družba, 1996.

Miran Hladnik: *Slovenska kmečka povest*. Ljubljana: Prešernova družba, 1990.

Miran Hladnik: *Povest*. Ljubljana: DZS, 1991. (Literarni leksikon, 36)

Reinhard Sieder: *Socialna zgodovina družine*. Ljubljana: Založba ZRC, 1998.

www.ivansivec.net

www.ivan.sivec.net

www.drustvopisateljev.si

IZJAVA KANDIDATA

Spodaj podpisana Maša Cizej izjavljam, da je besedilo diplomskega dela v tiskani in elektronski obliki istovetno, in ne dovoljujem objave diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

Datum:

Podpis kandidatke: